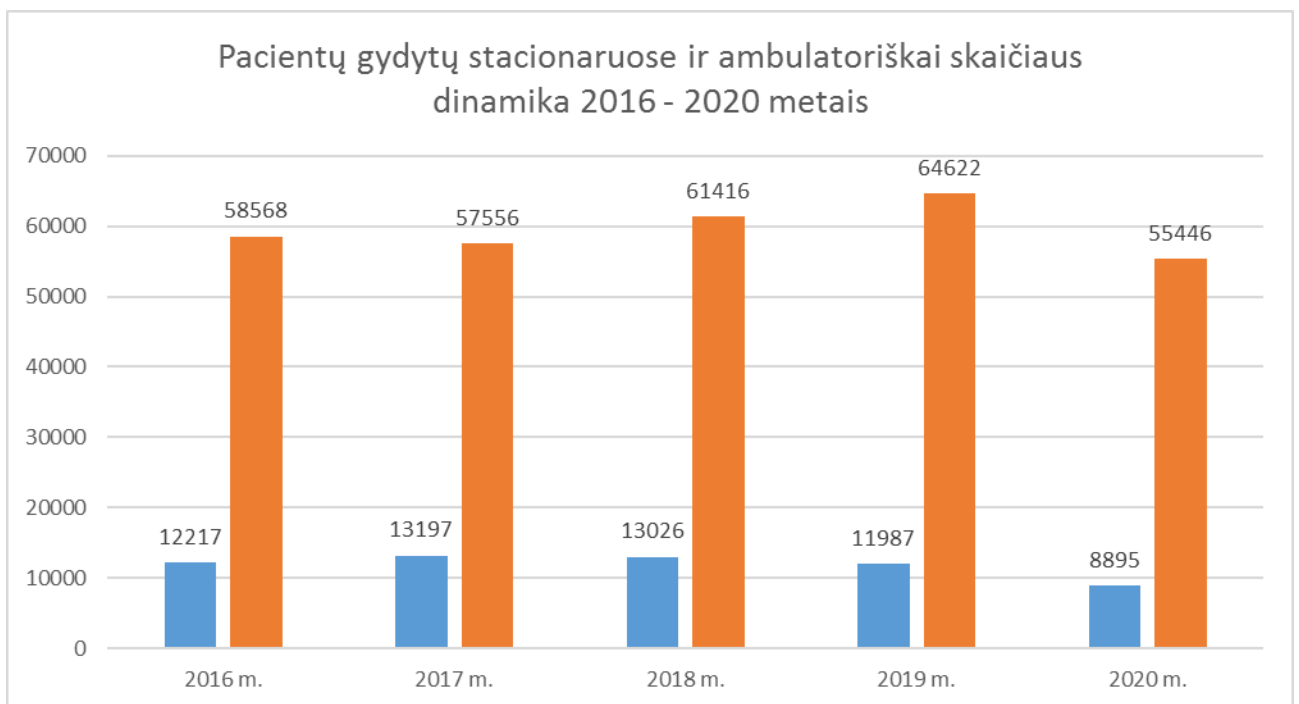

Informacijos, susijusios su žmonių apsinuodijimais, 2020 m. ataskaita

Informacijos, susijusios su žmonių apsinuodijimais, 2020 m. ataskaita parengta remiantis Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – VVKT) Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus (toliau – FBAIS) 2020 m. telefonu suteiktų konsultacijų ir Valstybinės ligonių kasos (toliau – VLK) pateiktais duomenimis.

Bendra apžvalga

2020 metais asmens sveikatos priežiūros įstaigose dėl apsinuodijimų ir dėl su apsinuodijimais susijusių sveikatos sutrikimų stacionarinės paslaugos buvo suteiktos 8 895 pacientams, ambulatorinės - 55 446 pacientams. Apsinuodijusių pacientų, gydytų stacionarinėse įstaigose (I stulpelis) ir ambulatorinėse įstaigose (II stulpelis), skaičiaus dinamika 2016 – 2020 metais parodyta I paveiksle.

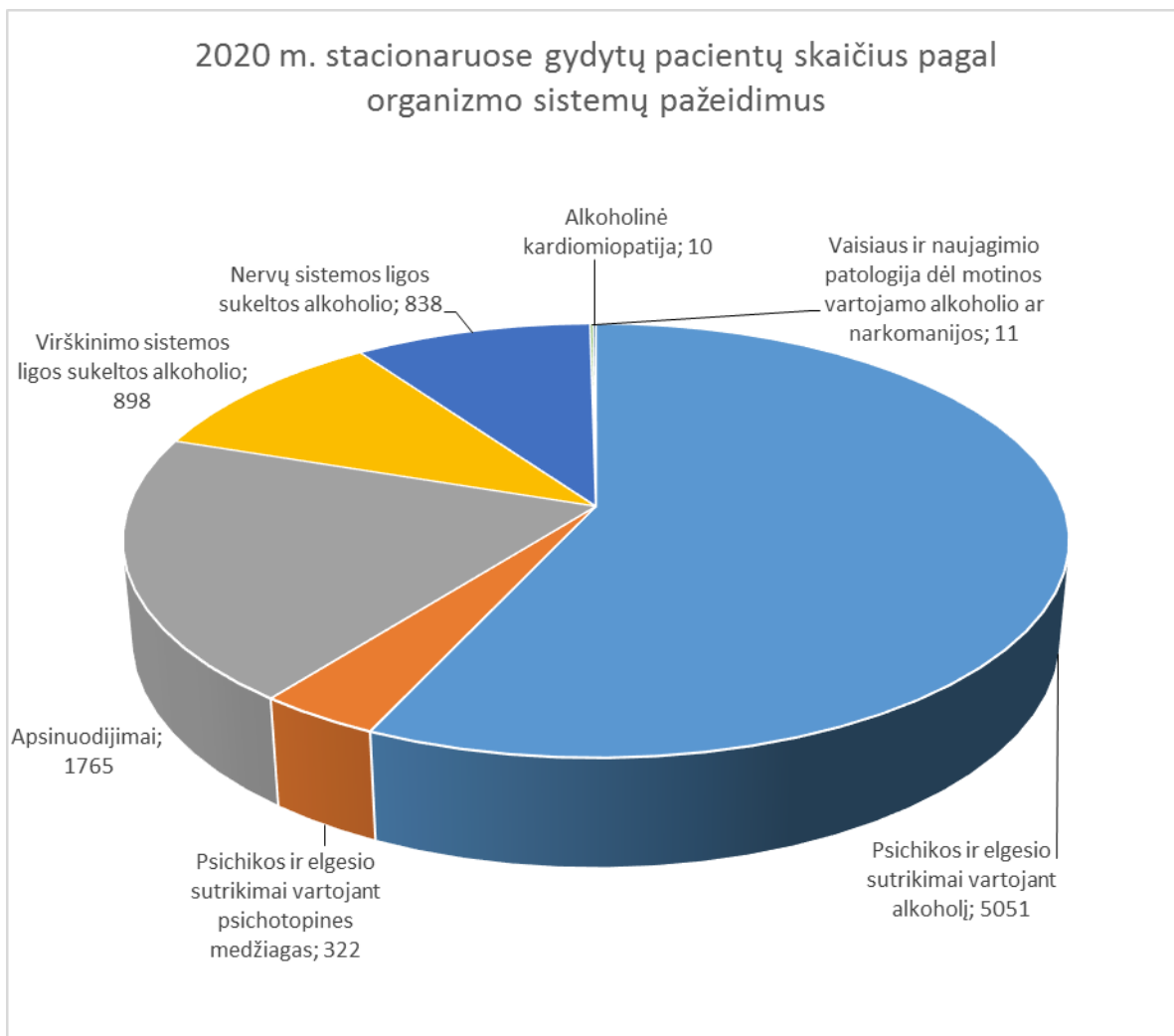
I pav. Stacionaruose gydytų (I stulpelis) ir ambulatoriškai gydytų (II stulpelis) pacientų skaičiaus dinamika 2016 – 2020 metais metais

Bendras apsinuodijusių pacientų ir dėl alkoholio, narkotinių bei psichotropinių medžiagų vartojimo sukeltų ligų ambulatoriškai gydytų pacientų skaičius – **55 446**, iš jų:

T kodai (apsinuodijimai) – 6 839, F kodai (elgesio sutrikimai vartojant alkoholį) – 27 193, narkotines bei psichotropines medžiagas – 13 968, K kodai (virškinimo sistemos ligos sukeltos alkoholio) – 2 030, G kodai (nervų sistemos degeneracinės ligos sukeltos alkoholio) – 5 320, I kodas (alkoholinė kardiomiopatija) – 39, P kodai (vaisiaus ir naujagimio patologija dėl motinos vartojamo alkoholio ar narkomanijos) – 14, Q kodas (vaisiaus alkoholinis sindromas (dismorfinis)) – 43 atvejai.

Bendras apsinuodijusių pacientų ir dėl alkoholio, narkotinių bei psichotropinių medžiagų vartojimo sukeltų ligų stacionarinėse įstaigose gydytų pacientų skaičius – **8 895**, iš jų:

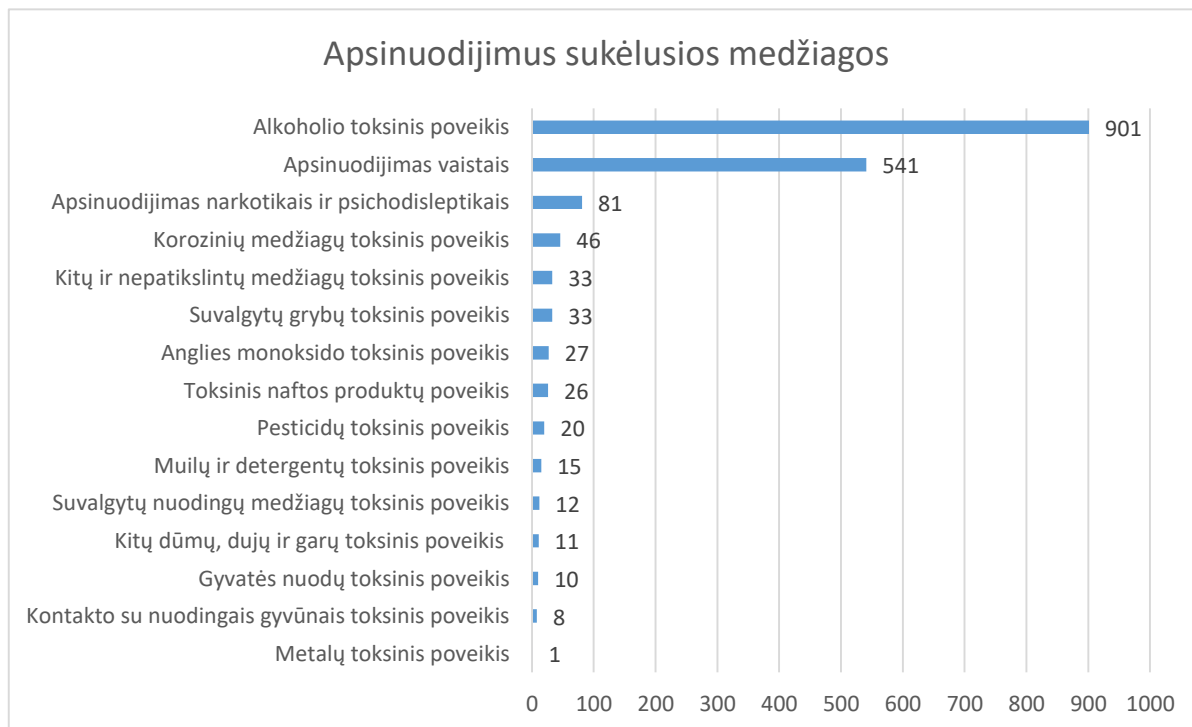
T kodai (apsinuodijimai) – 1 765, F kodai (elgesio sutrikimai vartojant alkoholį) – 5 051, narkotines bei psichotropines medžiagas - 322, K kodai (virškinimo sistemos ligos sukeltos alkoholio) – 838 ir G kodai (nervų sistemos degeneracinės ligos sukeltos alkoholio) – 838, P kodai (vaisiaus ir naujagimio patologija dėl motinos vartojamo alkoholio ar narkomanijos) – 10, I kodas (alkoholinė kardiomiopatija) – 10, Q kodas (vaisiaus alkoholinis sindromas (dismorfinis)) – 1, (2 paveikslas).

2 pav. 2020 stacionarinėse įstaigose gydytų pacientų skaičius pagal organizmo sistemų pažeidimus

Analizuojant apsinuodijusių pacientų ir dėl alkoholio, narkotinių bei psichotropinių medžiagų vartojimo sukeltų ligų stacionaruose gydytų pacientų grupės pasiskirstymą pagal paveiktas organų sistemas, nustatyta, kad didžiąją dalį sudarė psichikos ir elgesio sutrikimai.

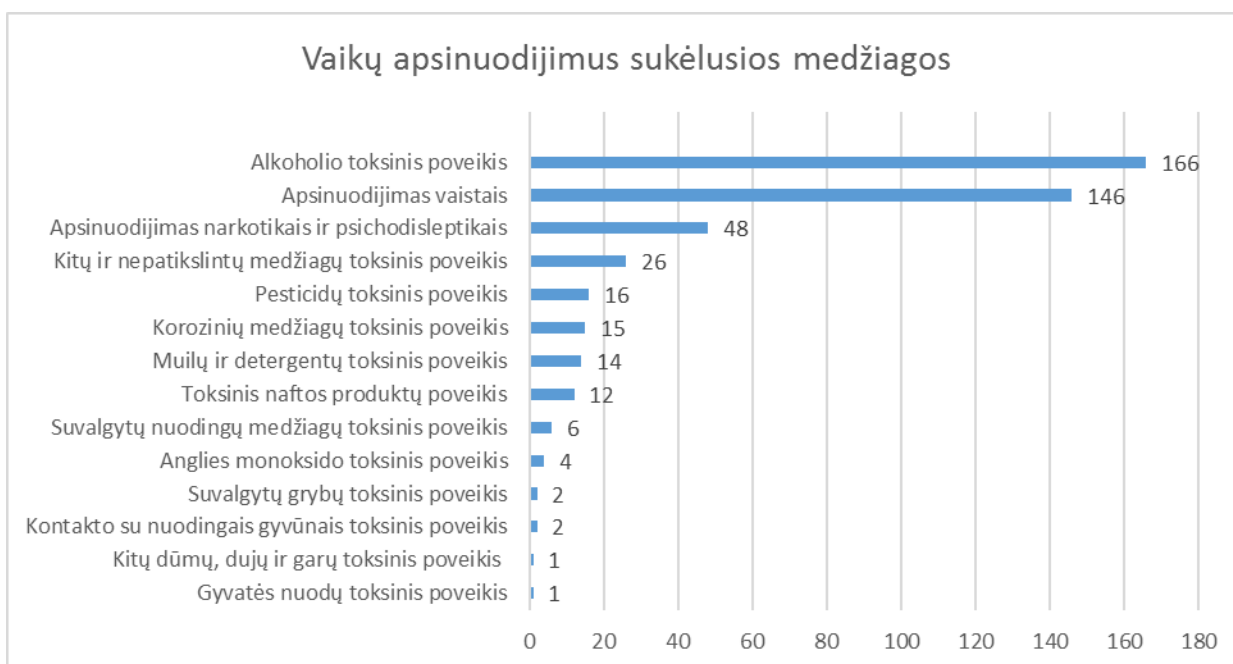
Stacionaruose gydytų pacientų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagas pateikta 3 paveiksle. Didžiąją dalį apsinuodijusių sudarė apsinuodiję alkoholiu pacientai, sekanti pagal dydį apsinuodijusių pacientų grupė, kuriai buvo teiktos stacionarinės sveikatos priežiūros paslaugos – tai pacientai, kurie apsinuodijo vaistais.

3 pav. 2020 m. stacionarinėse įstaigose gydytų pacientų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagas

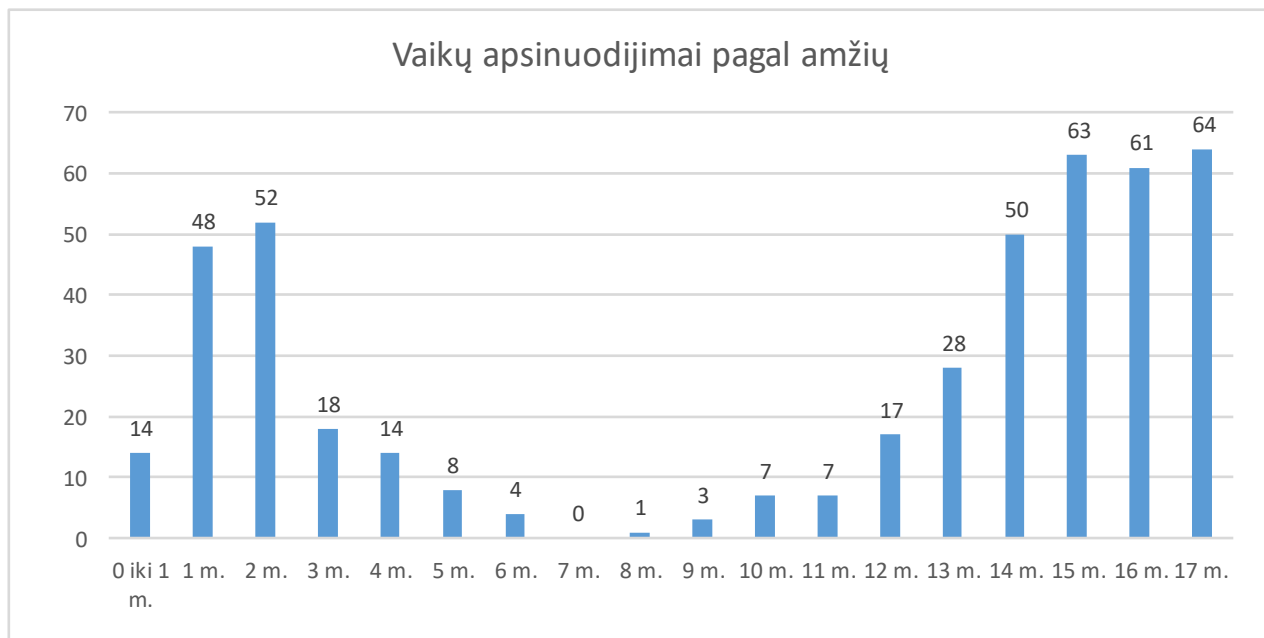
Vaikų apsinuodijimai

2020 m. stacionarinėse asmens sveikatos priežiūros įstaigose gydyti 459 vaikai iki 18 m. amžiaus sudarė 26 proc. nuo bendro apsinuodijusių pacientų skaičiaus. Vaikų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagas matoma 4 pav. Vaikų apsinuodijimų tarpe, kaip ir bendroje apsinuodijimų struktūroje, didžiąją dalį sudarė apsinuodijimai alkoholiu ir vaistais. Apsinuodijimai vaistais sudarė 31 proc. nuo bendro vaikų apsinuodijimų skaičiaus.

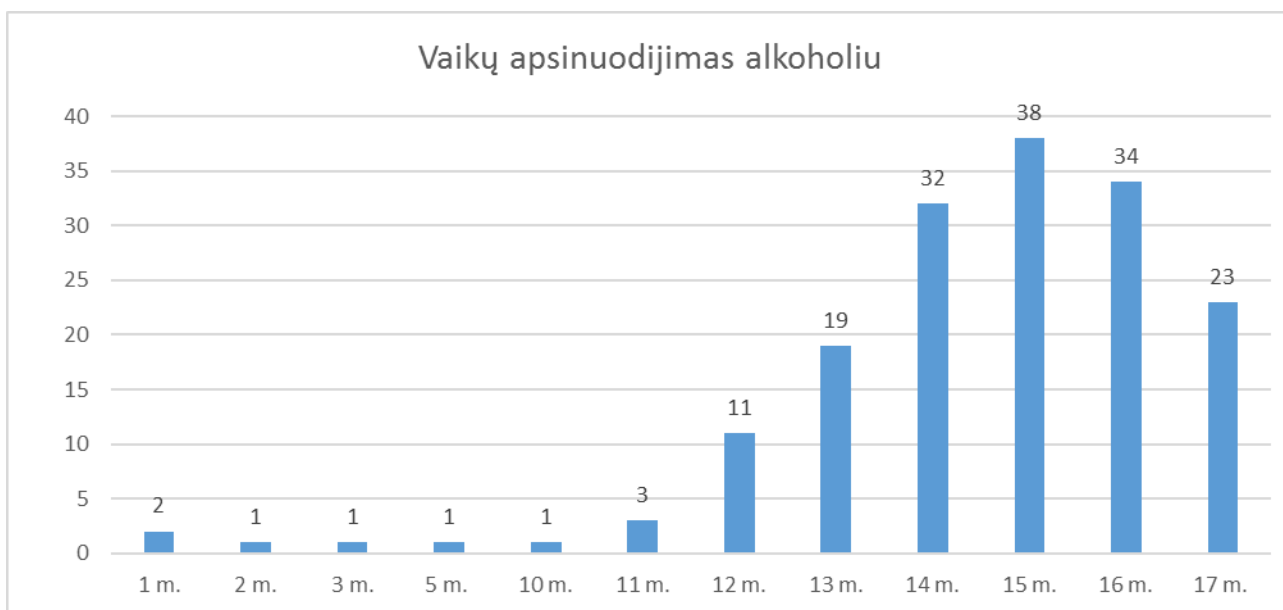
4 pav. 2020 m. vaikų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagas

Dažniausiai vaikai apsinuodija amžiaus grupėse iki vienerių ir nuo vienerių iki trejų metų. Tai siejama su šio amžiaus vaikų elgesio ypatumais, kuomet jie aplinką tyrinėja viską ragaudami. Vyresniame amžiuje apsinuodijimų tolygiai mažėja, kol nuo 10-12 metų vėl stebima apsinuodijimų skaičiaus augimo tendencija. Apsinuodijimų didėjimą šioje amžiaus grupėje lemia piktnaudžiavimas alkoholiu, psichotropinėmis medžiagomis, medikamentais (5 pav.).

5 pav. Vaikų apsinuodijimai pagal amžių 2020 m.

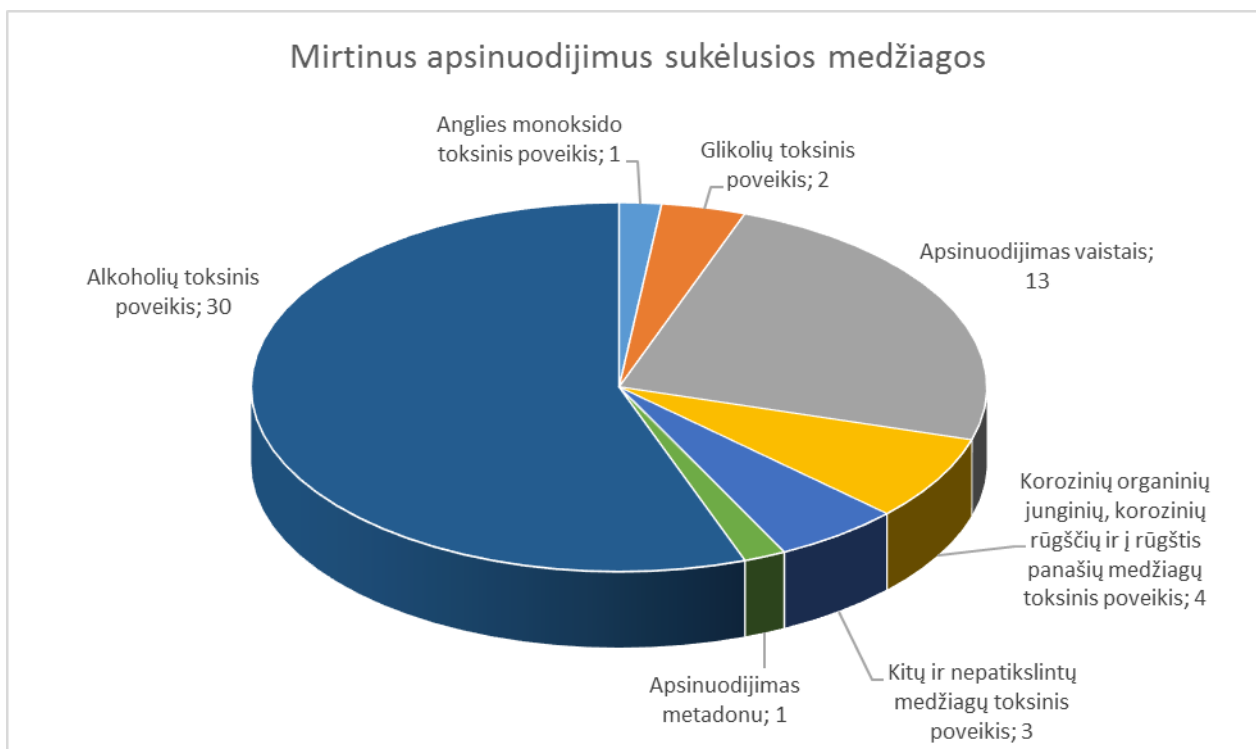
2020 metais stacionarinėse įstaigose gydyti 166 alkoholiu apsinuodiję vaikai. Vienerių – penkerių metų vaikai alkoholiu apsinuodijo atsitiktinai, 10 – 17 m. amžiaus nepilnamečiai pradeda piktnaudžiauti alkoholiu sąmoningai.

6 pav. 2020 m. stacionaruose gydyti alkoholiu apsinuodiję vaikai

Lietuvos stacionarinėse ASPI mirtimi pasibaigę apsinuodijimų atvejai

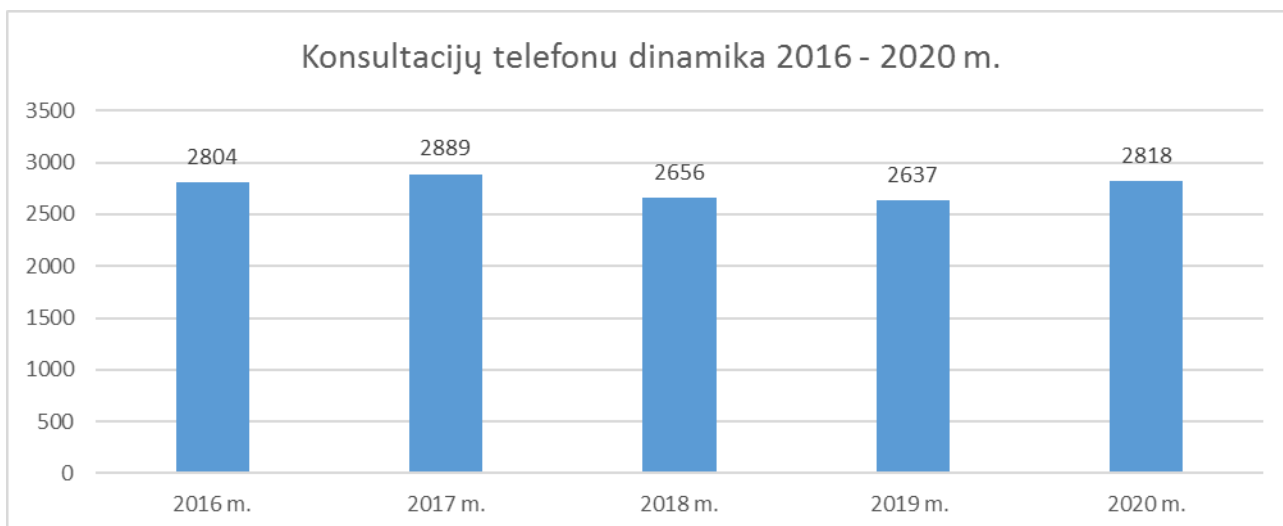
2020 m. registruoti 54 mirtimi pasibaigę apsinuodijimų atvejai. Pagal VLK TLK-10 kodus 2020 metais mirtinus apsinuodijimus sukėlė: apsinuodijimai vaistais – 13, toksinis alkoholių poveikis – 30, korozinių organinių junginių, korozinių rūgščių toksinis poveikis – 4, kitų ir nepatikslintų medžiagų toksinis poveikis – 3, glikolių toksinis poveikis – 2, apsinuodijimas metadonu – 1, anglies monoksido toksinis poveikis – 1.

7 pav. 2020 m. mirtimi pasibaigusius apsinuodijimus sukėlusios medžiagos

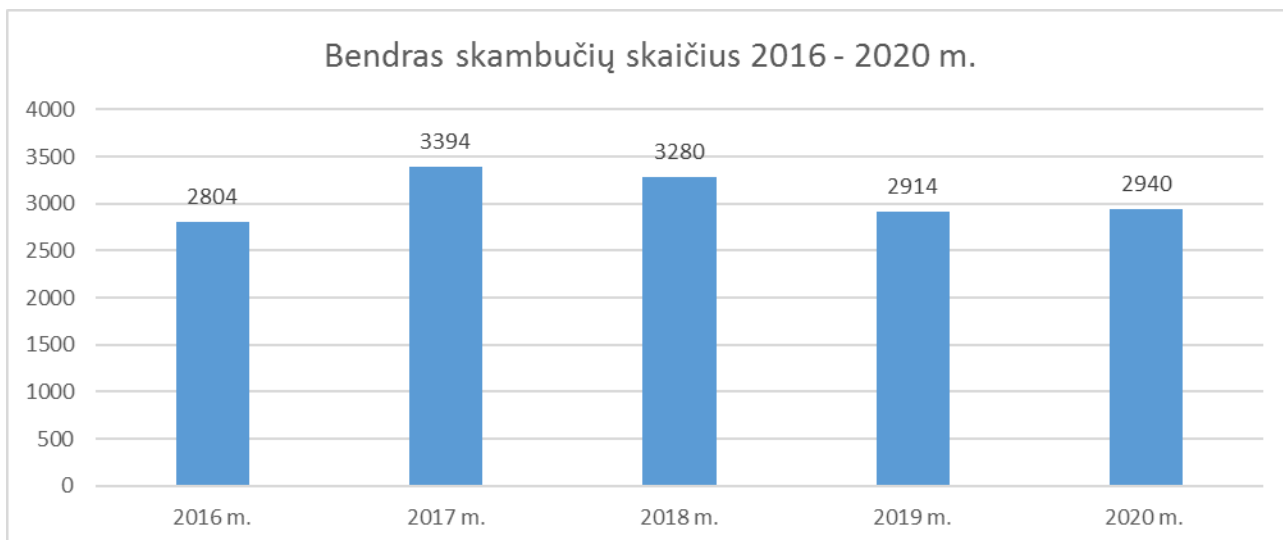
Konsultacijos apsinuodijimų klausimais

Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus specialistai 2020 metais suteikė 2818 konsultacijų telefonu gyventojams ir specialistams.

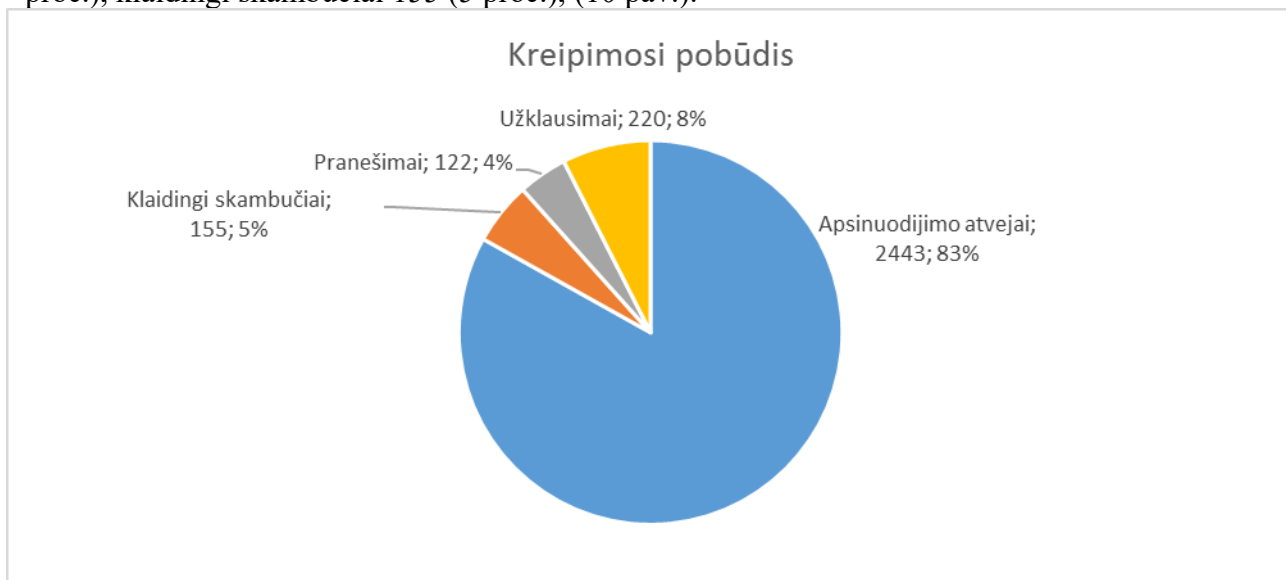
8 pav. Konsultacijų telefonu skaičiaus pokytis 2016 – 2020 metais.

FBAIS specialistai taip pat registruoja asmens sveikatos priežiūros įstaigų (toliau – ASPĮ) specialistų pateikiamą informaciją apie apsinuodijimo atvejus, kuomet buvo teiktos sveikatos priežiūros paslaugos. Atsižvelgiant į tai, bendras registruotų skambučių skaičius 2020 metais buvo 2940 (iš ASPĮ gauti 122 pranešimai apie apsinuodijimo atvejus).

9 pav. Bendras konsultacijų ir pranešimų skaičius 2002 – 2020 m.

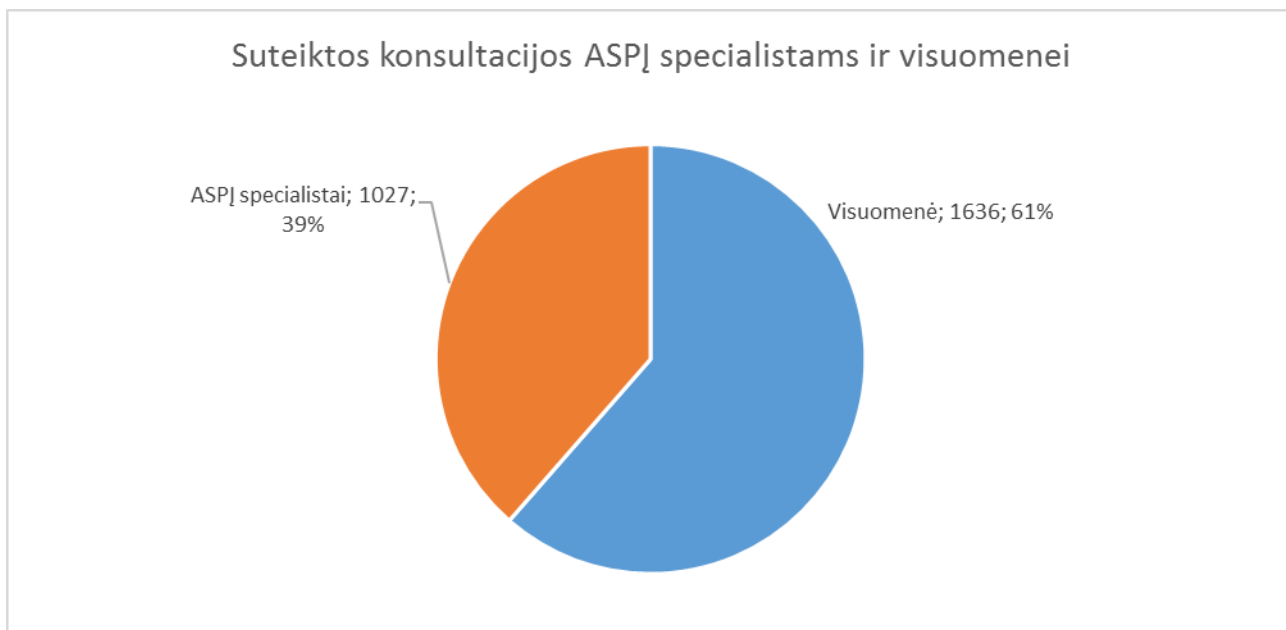
Skambučių pasiskirstymas pagal kreipimosi priežastį: apsinuodijimo atvejais kreiptasi 2443 kartus (83 proc.), užklausimai – 220 (8 proc.), pranešimai apie apsinuodijimo atvejį – 122 (4 proc.), klaidingi skambučiai 155 (5 proc.), (10 pav.).

10 pav. Skambučių struktūra pagal kreipimosi priežastį

Skambučių struktūrinis pasiskirstymas rodo, kad dažniausiai į Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyrių skambinama pasitarti apie galimą pavojų sveikatai, esant konkrečiam apsinuodijimui, dėl gydymo taktikos bei sužinoti apie konkrečios medžiagos toksiškumą.

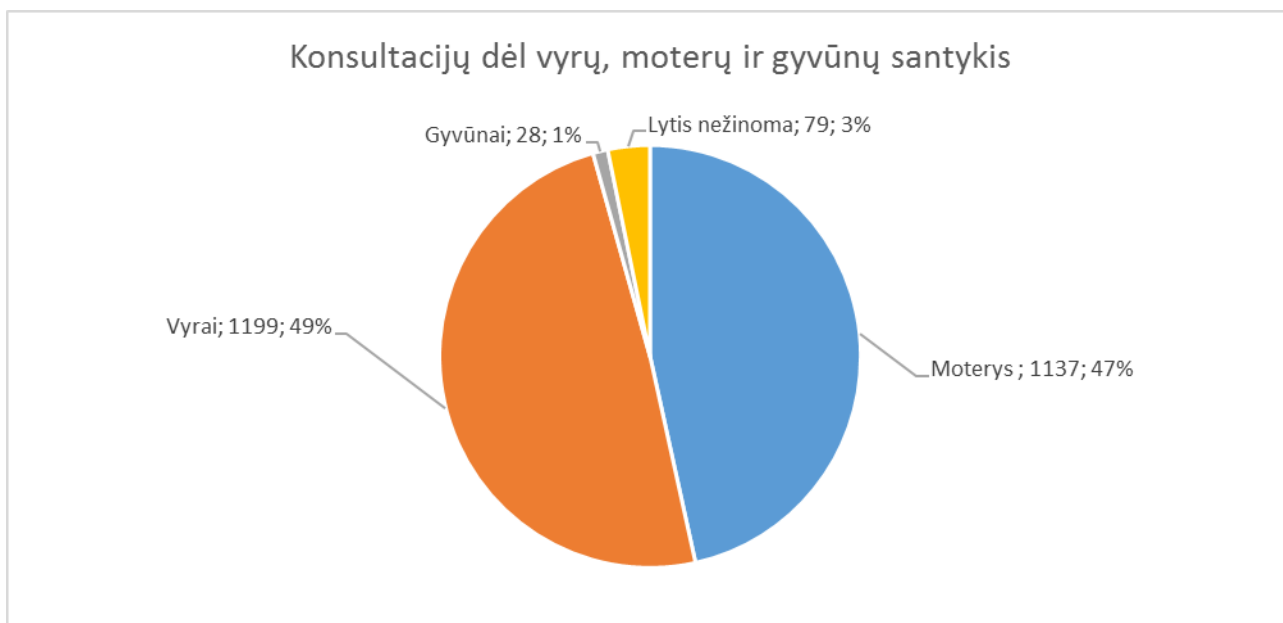
Asmens sveikatos priežiūros įstaigų specialistai konsultuoti 1027 kartus (39 proc.), gyventojai – 1636 (61 proc.).

11 pav. Konsultacijų gyventojams ir ASPĮ specialistams santykis

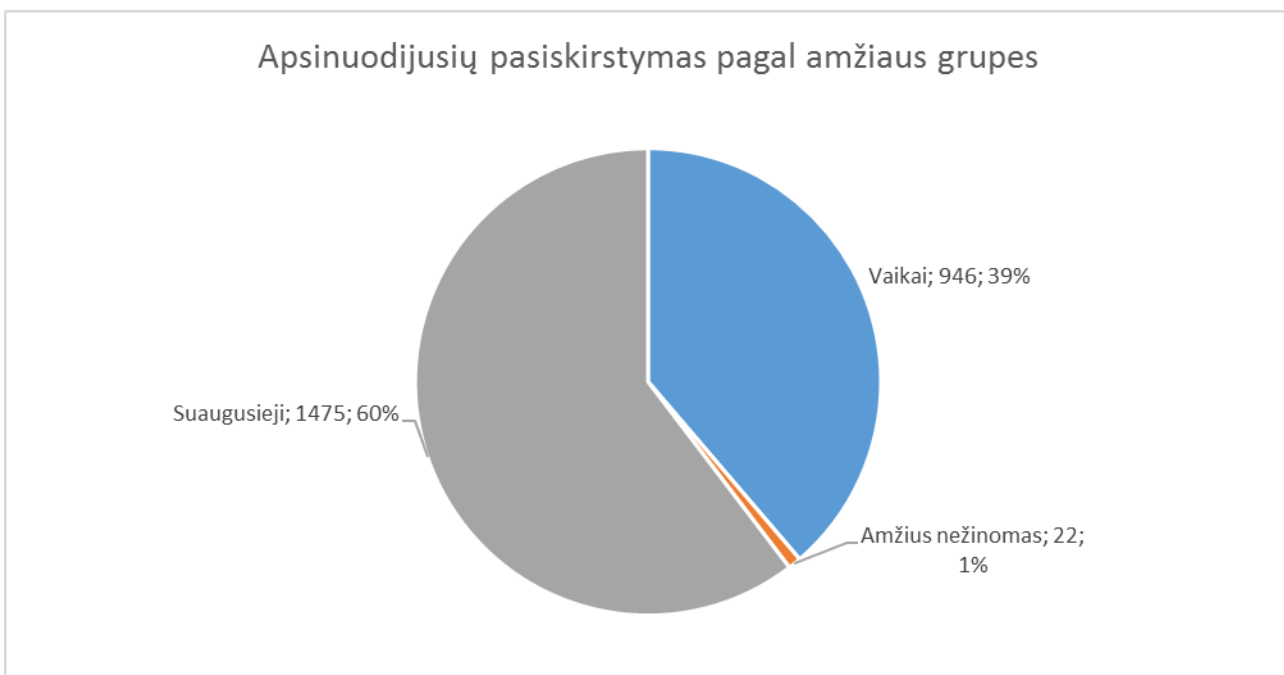
1199 kartus (49 proc.) skambinta apsinuodijus vyrams, 1137 (47 proc.) – moterims, 79 (3 proc.) atvejų apsinuodijusio lytis nepatikslinkta.

Suteiktos 28 konsultacijos apsinuodijus gyvūnams (1 proc.) (12 pav.).

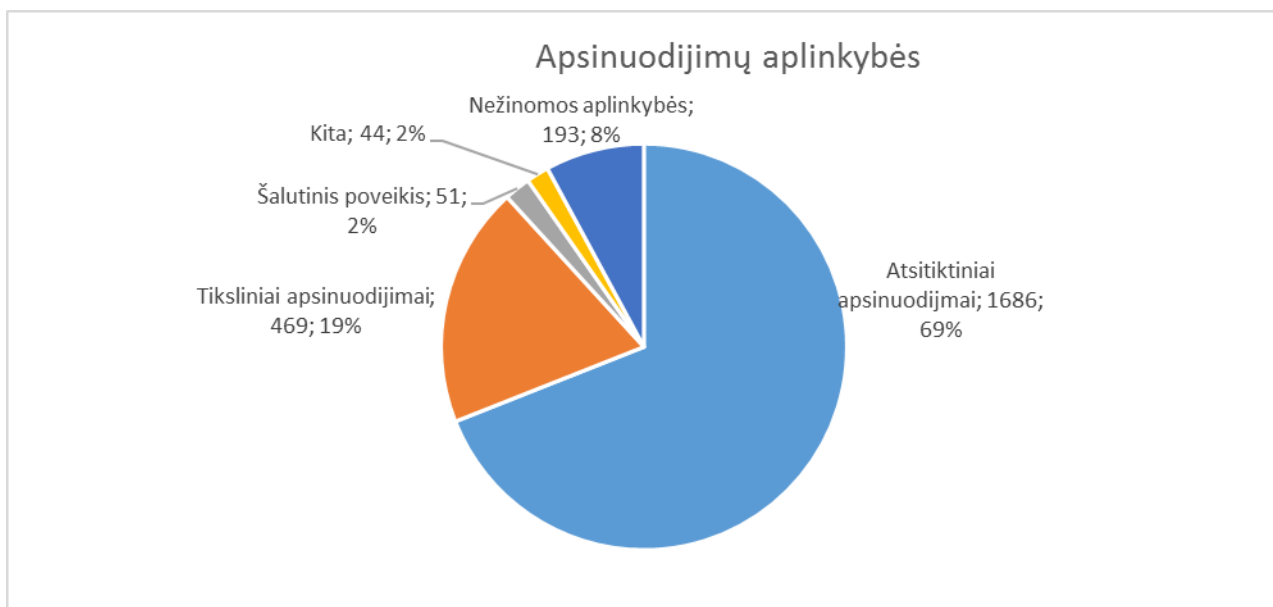
12 pav. Konsultacijų dėl vyrų, moterų ir gyvūnų santykis

Vertinant nukentėjusiuosius, dėl kurių buvo kreiptasi į FBAIS, dažniausiai buvo konsultuota dėl suaugusių asmenų apsinuodijimų. 2020 metais 1475 kartus konsultuota dėl suaugusių asmenų apsinuodijimų (60 proc.), dėl vaikų apsinuodijimo skambinta 946 kartus (39 proc.), 22 (1 proc.) apsinuodijimų atvejais amžius nenustatytas (13 pav.).

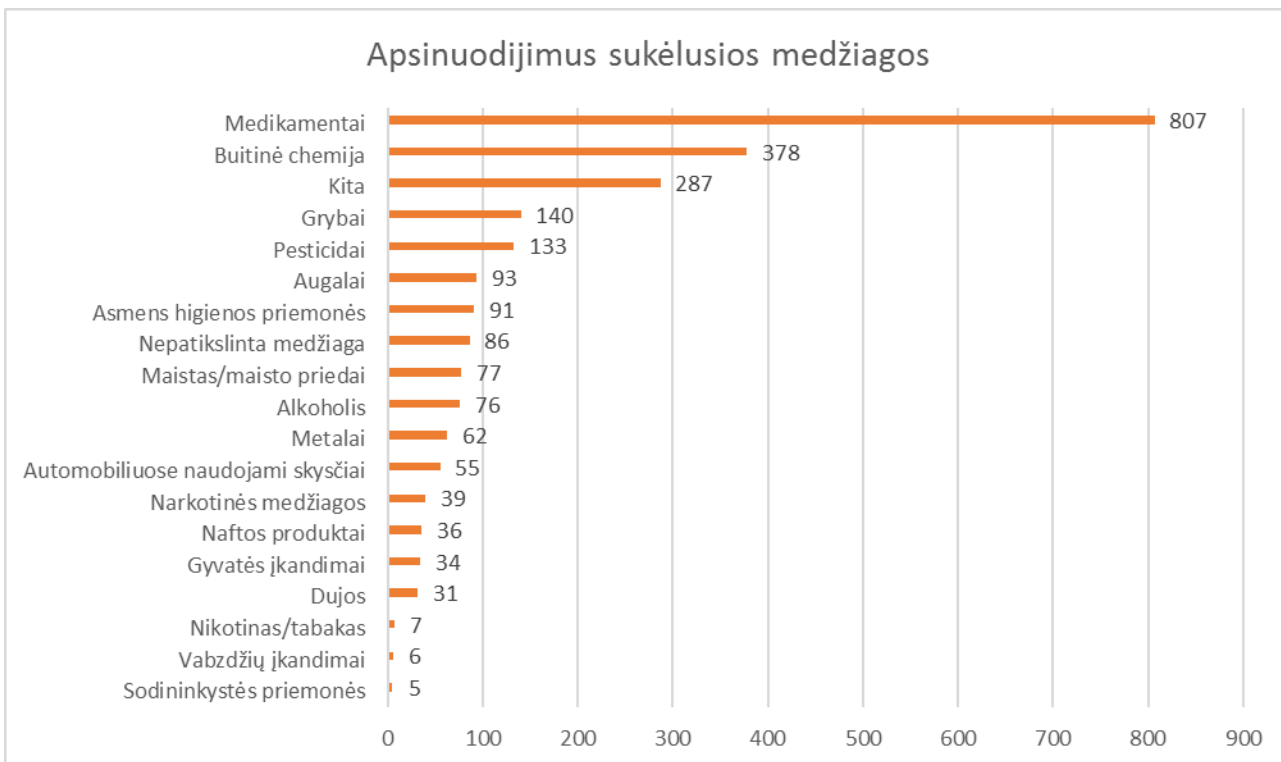
13 pav. Konsultacijų dėl vaikų ir suaugusių asmenų apsinuodijimų santykis

Pagal apsinuodijimo aplinkybes konsultacijos pasiskirstė taip: atsitiktinai apsinuodyta 1686 kartus (69 proc.), tiksliniai (suicidas, piktnaudžiavimas, savigyda) apsinuodijimai – 469 (19 proc.), apsinuodijimo priežastys nežinomos 193 (8 proc.), šalutinis vaistų poveikis 51 (2 proc.), kitos priežastys 44 (2 proc.) (14 pav.).

14 pav. Apsinuodijimų struktūra pagal apsinuodijimo aplinkybes

2020 metais dažniausiai konsultuotasi dėl apsinuodijimų medikamentais, buitine chemija, kita medžiaga, grybais, pesticidais. Kitos apsinuodijimus sukėlusios medžiagų grupės pateiktos 15 pav.

15 pav. Apsinuodijimų struktūra pagal apsinuodijimą sukėlusias medžiagas

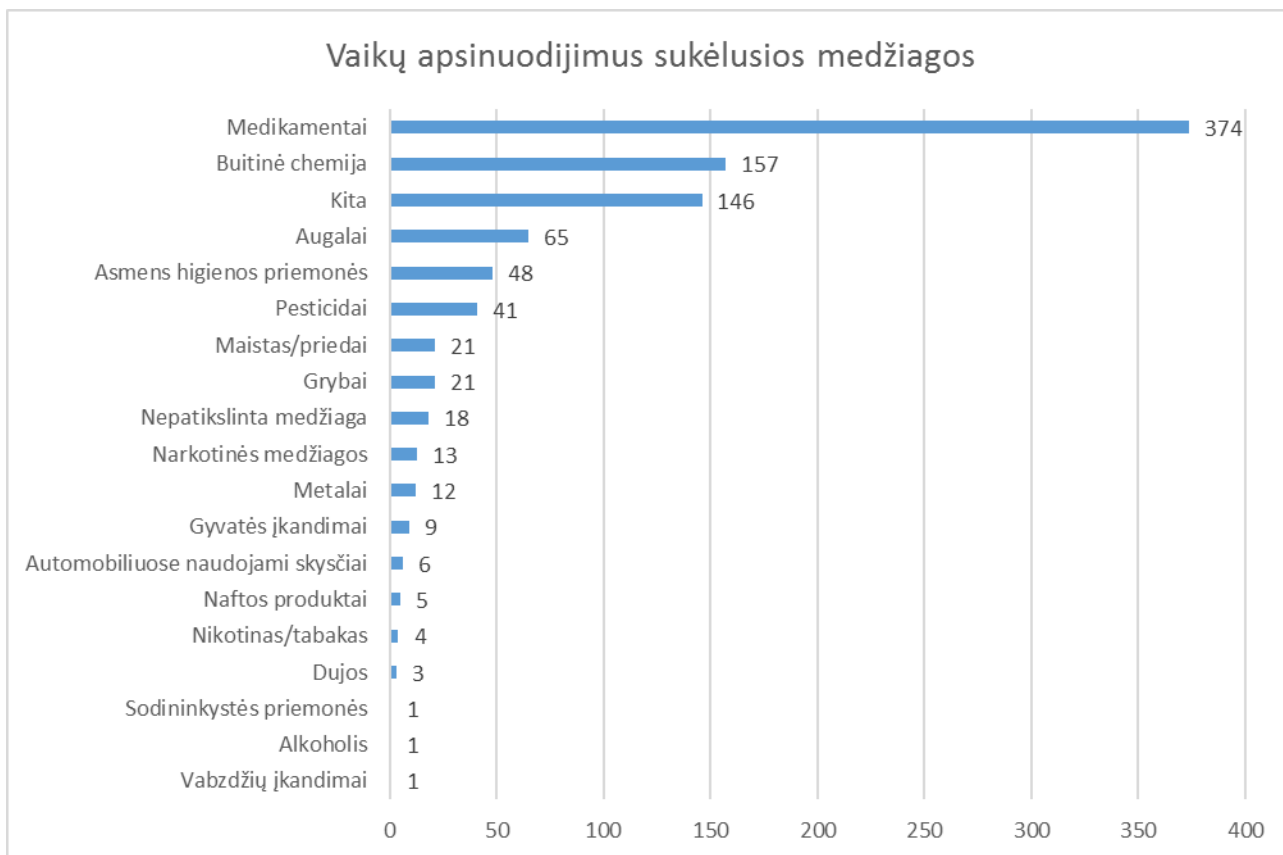
2020 metais prasidėjus COVID-19 pandemijai, buvo ypač plačiai naudojamos dezinfekcinės medžiagos. Registruotos 142 konsultacijos dėl galimų apsinuodijimų naudojant dezinfekcinės medžiagas, iš jų 23 konsultacijos – įtariant vaikų apsinuodijimus. Palyginus su ankstesniųjų metų statistika, konsultacijų dėl galimų apsinuodijimų dezinfekcinėmis medžiagomis skaičius išaugo net 13 kartų. 2019 metais buvo registruota 11 konsultacijų dėl galimų apsinuodijimų dezinfektantais atveju, o 2018 metais – vos 6 konsultacijos.

2020 metais 946 kartus konsultuota dėl vaikų apsinuodijimų. Iš jų atsitiktinai apsinuodijo net 846 vaikai (89 proc.), tikslingai vaikai nuodijosi 45 kartus (5 proc.). Kitos priežastys nurodytos 16 pav.

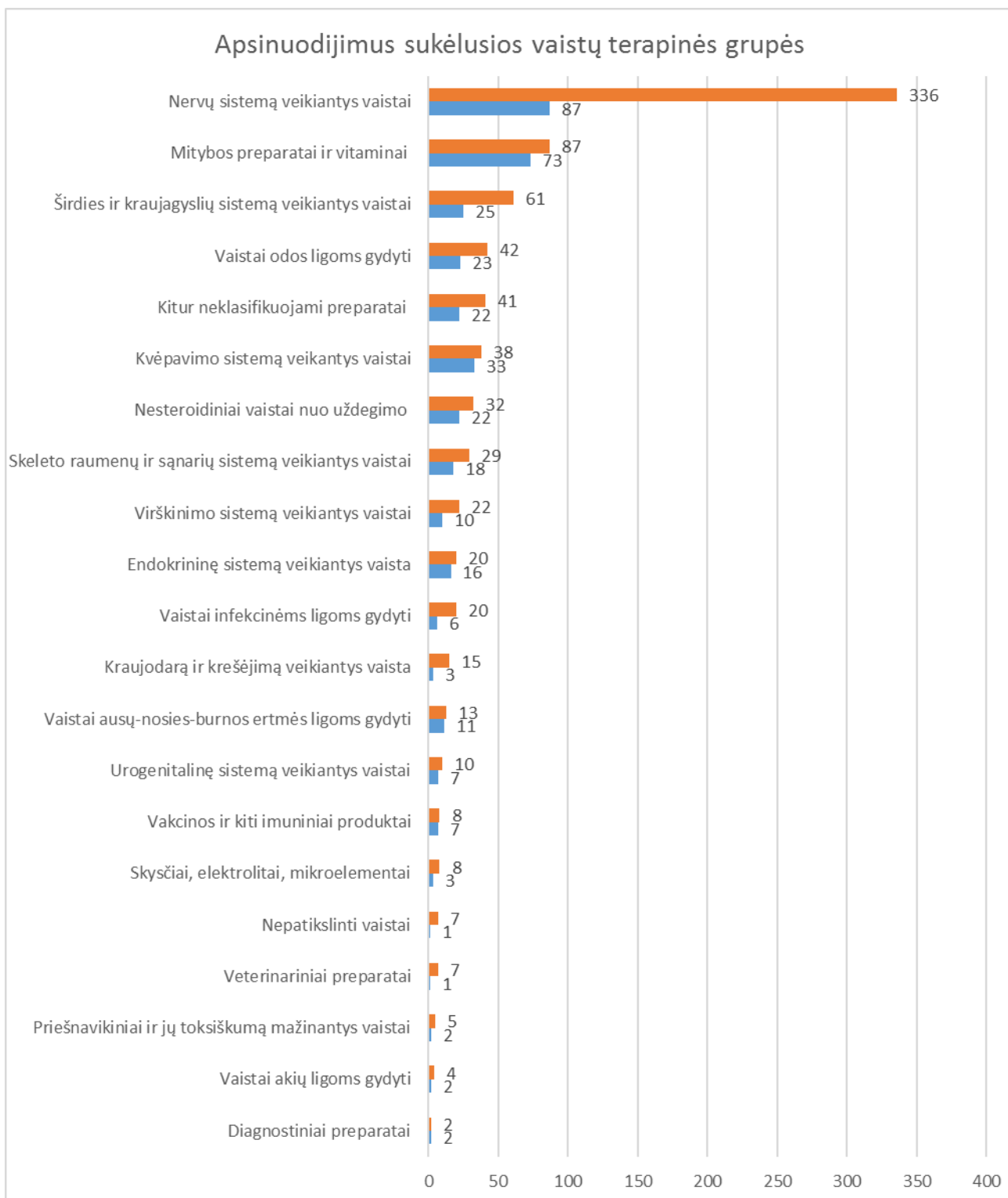
16 pav. Vaikų apsinuodijimų struktūra pagal apsinuodijimo aplinkybes

Dažniausiai skambinta dėl vaikų apsinuodijusių vaistais, buitine chemija, kitomis medžiagomis, augalais, asmens higienos priemonėmis (17 pav.).

17 pav. Vaikų apsinuodijimų struktūra pagal apsinuodijimą sukėlusias medžiagų grupes

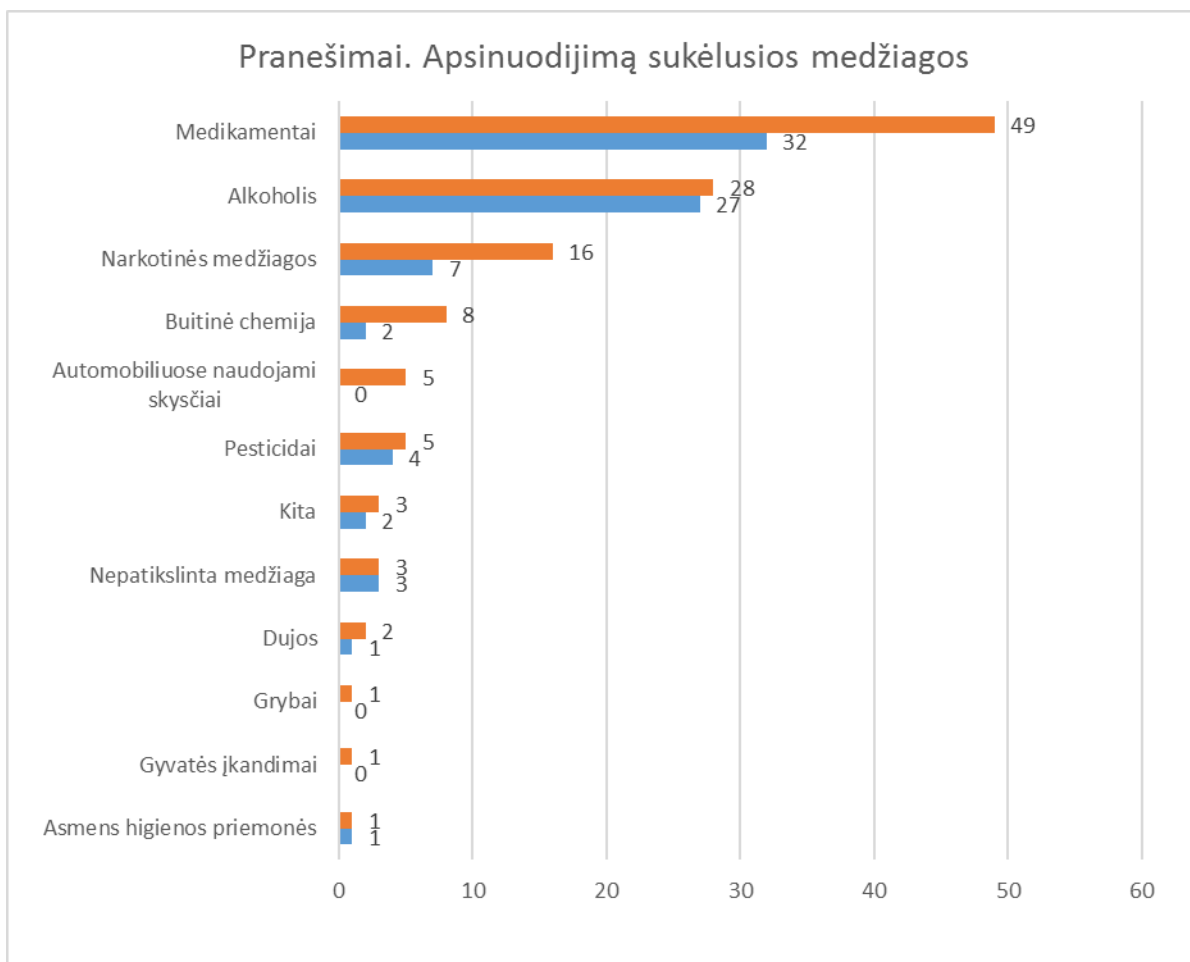
2020 m. dažniausiai skambinta dėl vaikų ir suaugusiųjų apsinuodijusių vaistais. Išanalizavus turimus duomenis (I-oje eilutėje visi apsinuodijimai vaistais) matyti, kad dažniausiai konsultuota dėl apsinuodijimo nervų sistemą veikiančiais vaistais, mitybos preparatais ir vitaminais, širdies ir kraujagyslių sistemą veikiančiais vaistais ir vaikų (II-a eilutė) apsinuodijimo nervų sistemą veikiančiais vaistais, mitybos preparatais ir vitaminais bei kvėpavimo sistemą veikiančiais vaistais. Apsinuodijimai kitomis vaistų terapinėmis grupėmis matomi 18 paveiksle.

18 pav. Apsinuodijimų struktūra pagal vaistų terapines grupes

FBAIS specialistai registruoja ASPĮ pateikiamą informaciją apie įstaigose stacionarizuotus ir gydytus apsinuodijusius pacientus. 2020 metais gauti 122 pranešimai: 79 pranešimai dėl stacionarizuotų vaikų, 43 – dėl suaugusiųjų. Dažniausiai pranešta apie gydytus medikamentais ir alkoholiu apsinuodijusius pacientus (I-oje eilutėje visi apsinuodijimai, II-oje eilutėje vaikų)

Pagal ASPĮ pateiktų pranešimų duomenis apsinuodijimus sukėlusios medžiagos 19 pav.

19 pav. Pagal ASPĮ pateiktus duomenis apsinuodijimus sukėlusios medžiagos

Apibendrinimas

Remiantis VLK duomenimis, 2020 m. stacionaruose gydytų apsinuodijusių skaičius (T kodai – apsinuodijimai) – 1765 pacientai. Vyravo apsinuodijimai alkoholiu: 901 asmuo gydytas stacionaruose, iš jų – 166 vaikai. Dėl elgesio sutrikimų vartojant alkoholį, stacionaruose gydyti 5 051 pacientai. Antroje vietoje yra apsinuodijimai vaistais - 541 asmuo gydytas stacionarinėse įstaigose, iš jų – 146 vaikai. Trečioje vietoje pagal stacionarizuotų asmenų skaičių yra apsinuodijimai narkotikais ir psichodisleptikais – 81 asmuo, iš jų 48 vaikai.

Vaikų apsinuodijimų tarpe, kaip ir bendroje apsinuodijimų struktūroje, didžiąją dalį sudarė apsinuodijimai alkoholiu ir vaistais. Apsinuodijimai vaistais sudarė 31 proc. nuo bendro vaikų apsinuodijimų skaičiaus

Pagal VLK pateiktus duomenis stacionarinėse įstaigose 2020 metais registruoti 54 mirtimi pasibaigę apsinuodijimų atvejai. Daugiausia mirčių registruota dėl toksinio alkoholio poveikio – 30 mirties atvejų ir apsinuodijus vaistais – 13 mirties atvejų.

Įvertinus 2016-2020 metų VLK duomenis, stebimas apsinuodijusių pacientų ir dėl alkoholio, narkotinių bei psichotropinių medžiagų vartojimo sukeltų ligų gydytų pacientų skaičiaus mažėjimas. 2020 metais lyginant su 2019 metais, suteikta 17 proc. sveikatos priežiūros paslaugų

mažiau. Šis sumažėjimas pirmiausia galėtų būti siejamas su sveikatos priežiūros paslaugų teikimo ribojimais, kurie buvo taikomi dėl COVID 19 pandemijos taikytų karantino suvaržymų.

Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus specialistai 2020 metais priėmė 2940 skambučių, iš jų suteikta 2818 konsultacijų specialistams ir gyventojams, ir užregistruoti 122 pranešimai apie apsinuodijimo atvejus iš ASPĮ. Įvertinus 2016-2020 metų suteiktų konsultacijų skaičiaus pokyčius, nustatyta, kad 2020 metais lyginant su 2019 metais, konsultacijų skaičius padidėjo 7 proc.

Dažniausiai konsultuotasi dėl apsinuodijimų medikamentais, buitinės chemijos produktais, grybais, pesticidais.

Palyginus su ankstesniųjų metų statistika, ypač padidėjo konsultacijų dėl galimų apsinuodijimų dezinfekcinėmis medžiagomis. 2019 metais buvo registruota tik 11 konsultacijų dėl galimų apsinuodijimų dezinfektantais atvejų, o 2020 metais buvo suteiktos 142 konsultacijos, iš jų 23 konsultacijos – įtariant vaikų apsinuodijimus. Tai sietina su ypač išaugusiu dezinfekcinių medžiagų naudojimu COVID 19 ligos plitimo prevencijos tikslais.